

УДК 636.2:591.46

ГІНЕКОЛОГІЧНА ДИСПАНСЕРИЗАЦІЯ КОРІВ-ПЕРВІСТОК

Ревунець А.С., к. вет. н., доцент, revunets@mail.ru

Гришук Г.П., к. вет. н., доцент, vetgenna@mail.ru

Житомирський національний агроекологічний університет, м. Житомир

Анотація. Представлено результати гінекологічної диспансеризації корів-первісток в зоні Лісостепу Житомирщини. Розроблені й апробовані схеми застосування тканинного препарату фетоплацентат та вітамінів. Установлено, що проведення гінекологічної диспансеризації корів-первісток чотири рази на рік з щомісячним контролем стану внутрішніх статевих органів забезпечує своєчасне виявлення гінекологічних захворювань.

Ключові слова: гінекологічна диспансеризація, тільність, неплідність, відтворювальна здатність, гінекологічні хвороби, дисфункції матки і яєчників, фетоплацентат, тривітамін.

Актуальність проблеми. До змін в організмі самиць, які супроводжуються неплідністю, прикована увага багатьох дослідників. Серед заходів, спрямованих на своєчасне виявлення і усунення причин неплідності та лікування хворих тварин найефективнішими вважаються акушерська і гінекологічна диспансеризація [1, 4, 6]. Гінекологічна диспансеризація корів, як один з основних методів профілактики неплідності, набула поширення в господарствах усіх форм власності, які займаються виробництвом молока [2, 5].

Найпоширенішими формами неплідності корів у господарствах Житомирської області є аліментарна (в окремі роки до 70%) та симптоматична (до 63%), що виникають при неповноцінній і незбалансованій годівлі та функціональних і запальних процесах у внутрішніх статевих органах. Розробка і обґрунтування необхідності проведення гінекологічної диспансеризації та впровадження її в заходи з профілактики неплідності, набула поширення в багатьох наукових працях [2-5].

Мета дослідження – обґрунтувати терміни та кратність проведення гінекологічної диспансеризації корів-первісток високопродуктивних молочних порід та розробити схеми лікування і профілактики симптоматичної форми неплідності.

Матеріал і методика дослідження. Матеріалом для дослідження були корови-первістки української чорно-рябої та червоно-рябої і голштинської чорно-рябої молочних порід віком 2,5-3,5 роки, задовільної вгодваності, живою масою 450-550 кг, із молочною продуктивністю від 4,5 до 7 тис. кг, які належали ПСП «Україна», ПСП «Саверці», ПАФ «Єрчики» Попільнянського району, що функціонують в зоні Лісостепу Житомирської області.

Основну гінекологічну диспансеризацію протягом першого року досліджень проводили у квітні, при закінченні стійлового утримання і восени, на початку нового стійлового сезону, а протягом другого року – щоквартально з щомісячним біжучим гінекологічним обстеженням.

Результати дослідження. Весною при диспансеризації 114 корів-первісток, яких осіменяли протягом третього-четвертого кварталу попереднього року, виявили 38 тільних, 9 сумнівно-тільних та 67 неплідних тварин, із яких вибракували 20 голів за патології внутрішніх статевих органів і втрати відтворювальної здатності та молочної продуктивності.

Вважаємо, що основна причина вибракування 20 корів-первісток закладена ще в період відбору теличок для поповнення поголів'я стада, під час якого допустили помилку при їх обстеженні та оцінці екстер'єрних і племінних якостей.

Під час осінньої гінекологічної диспансеризації 358 корів-первісток у трьох господарствах було виявлено 176 тільних, 26 сумнівно-тільних та 156 неплідних тварин, із яких 86 голів вибракували.

Загалом протягом року із досліджених 472 корів-первісток виявлено 214 (45,3 %) тільних, 223 (47,2 %) неплідних, 35 (7,5%) сумнівно-тільних тварин. При повторному дослідженні із 35 сумнівно-тільних у 24 голів діагностували тільність. Із 223 неплідних корів-первісток протягом року 56 (25,1 %) голів вибракували. Решту неплідних 167 (74,9 %) корів після уточнення діагнозу лікували, застосовуючи різні схеми терапії.

Протягом наступного року за чотириразової гінекологічної диспансеризації 540 корів-первісток в усіх трьох господарствах, де проводились дослідження, виявлено 336 тільних, 175 неплідних та 29 сумнівно-тільних. З числа сумнівно-тільних при повторному дослідженні тільність діагностували у 21 тварини. З 175 неплідних корів-первісток, 43 тварини були вибракувані за втрати молочної продуктивності і відтворювальної здатності.

У структурі гінекологічних хвороб, як причини неплідності корів, найчастіше діагностували субінволюцію матки (10,8-12%), порушення функцій яєчників, маткових труб і матки (8,5-9,2 %) (табл. 1).

В раціоні корів-первісток нами встановлено дефіцит поживних речовин за кількістю кормових одиниць (95 % від потреби), зменшення вмісту обмінної енергії (забезпечення на 91 %), сухої речовини (89 %), сирого (83 %) та перетравного протеїну, сирого клітковини (92 %). У раціоні також виявили нестачу цукру та крохмалю, забезпеченість якими складала лише 84 % та 90 % від потреби. Окрім цього відмічали значну нестачу макро-, мікроелементів, каротину та вітаміну D.

Нами також встановлено, що у корів-первісток був тривалішим, порівняно з фізіологічними показниками, період від отелу до першої статевої охоти, вищий індекс осіменіння, нижча запліднююча здатність.

Узагальнення результатів дослідження дає підставу стверджувати, що основною причиною виявленої патології статевих органів, в тому числі дисфункцій матки і яєчників у корів-первісток, є відсутність належних методик відбору теличок, порушення умов годівлі і утримання корів-первісток.

Таблиця 1

Результати гінекологічної диспансеризації корів-первісток

Діагноз	Рік			
	2007		2008	
	гол.	%	гол.	%
Субінволюція матки	24	10,8	21	12
Персистентне жовте тіло лівого яєчника	19	8,5	16	9,1
Персистентне жовте тіло правого яєчника	12	5,4	9	5,1
Фолікулярна кіста лівого яєчника	7	3,1	6	3,4
Фолікулярна кіста правого яєчника	10	4,5	11	6,3
Гіпофункція (гіпотрофія) яєчників	18	8,1	16	9,2
Лютеїнові кісти	8	3,6	7	4,0
Атонія матки і персистентне жовте тіло	9	4,0	7	4,0
Гіпофункція і персистентне жовте тіло яєчника	6	2,7	5	2,9
Атонія матки, фолікулярна кіста правого яєчника	8	3,6	6	3,4
Гіпотонія і атонія матки	12	5,4	8	4,6
Атонія матки, лютеїнові кіста та склероз яєчника	7	3,1	2	1,1
Атонія матки і гіпофункція яєчників	8	3,6	6	3,4
Сальпінгіт	4	1,8	3	1,7
Двохстороній полікістоз	-	-	1	0,6
Атрофія і склероз яєчників	5	2,2	3	1,7
Оофорит і двохсторонній сальпінгіт	4	1,8	1	0,6
Атонія матки, фолікулярна кіста і гіпофункція яєчника	7	3,1	6	3,4
Склероз яєчника	3	1,4	1	0,6
Сальпінгіт, полікістоз і склероз яєчника	2	0,9	1	0,6
Полікістоз яєчника, атрофія передніх долей вим'я	2	0,9	1	0,6
Хронічний ендометрит	11	4,9	11	6,3
Гострий ендометрит	15	6,7	13	7,4
Гнійний ендометрит, кістозна гіперплазія маткових залоз	3	1,4	1	0,6
Атонія матки, фолікулярна кіста, склероз яєчника	2	0,9	2	1,1
Метроррагія	6	2,7	5	2,9
Склероз яєчників і атрофія матки	5	2,2	3	1,7
Сальпінгіт, полікістоз яєчника	2	0,9	1	0,6
Фолікулярні кісти, сальпінгіт, хронічний ендометрит	4	1,8	2	1,1
Всього неплідних корів-первісток	223	-	175	-

З метою профілактики та лікування функціональних порушень яєчників та матки нами були розроблені схеми по застосуванню біогенних стимуляторів, які виявились ефективними при симптоматичні та аліментарній формах неплідності корів-первісток (табл. 2).

Схема застосування коровам-первісткам біогенних стимуляторів

Методи профілактики	Період введення	Доза	Місце введення
Тканинний препарат з плаценти корови або кобили + тривітамін	За 21, 14, 6 діб до отелення За 28, 21, 14 діб до отелення	25 см ³ (5 см ³ на 100 кг живої ваги) 7-8 см ³	Підшкірно в ділянці лопатко-плечового суглоба
Тканинний препарат з плаценти корови або кобили + тривітамін	На 3, 10, 17 добу після отелення	40 см ³ (7-8 см ³ на 100 кг живої ваги)	Підшкірно в ділянці лопатко-плечового суглоба

Таким чином, у ліквідації та профілактиці неплідності корів-первісток основну увагу слід приділяти повноцінній годівлі тварин, своєчасній систематичній діагностиці, профілактиці та лікуванню корів-первісток з порушенням відтворювальної здатності.

Висновки

1. Незбалансована годівля корів-первісток одна із головних причин, що призводить до порушення функції матки і яєчників, а застосування біологічно активних речовин – основний засіб їх усунення і відновлення відтворювальної функції.

2. Проведення гінекологічної диспансеризації корів-первісток чотири рази на рік з щомісячним контролем стану внутрішніх статевих органів забезпечує своєчасну діагностику захворювань, які є причиною симптоматичної форми неплідності.

Література

1. Акушерська і гінекологічна диспансеризація у системі профілактики неплідності та маститів у корів / Г. В. Зверева, С. П. Хомин, В. І. Тирановець [та ін.] // *Наук. вісник націон. аграрного ун-ту.* – Київ, 2000. – В. 22. – С. 21–23.
2. Гришук Г. П. Відтворення тварин на прикладі одного з господарств Житомирської області / Г. П. Гришук, П. В. Ковальов // *Вісник ЖНАЕУ.* – 2014. – № 2 (46), т. 5. – С. 23–28.
3. Застосування тканинних препаратів при симптоматичній формі неплідності корів / Г. П. Гришук, А. С. Ревунець, В. В. Карпюк, Ю. В. Ковальчук // *Наук.-техн. бюл. ДНДКІВП та кормових добавок.* – Львів, 2015. – Вип. 16, ч. № 2. – С. 361–366.
4. Калиновський Г. М. Диспансеризація – основний метод профілактики акушерсько-гінекологічних захворювань маточного поглів'я корів / Г. М. Калиновський, С. В. Заремблук // *Вісник ЖНАЕУ.* – 2014. – № 2 (46), т. 5. – С. 26–32.
5. Ревунець А. С. Неплідність у великої рогатої худоби в Житомирській області, заходи ліквідації та профілактики / А. С. Ревунець // *Зб. наук. пр. Луган. нац. аграр. ун-ту.* – 2008. – № 92. – С. 143–145.
6. Застосування акушерської і гінекологічної диспансеризації для профілактики неплідності корів / С. П. Хомин, Є. Є. Костишин, І. М. Кудла [та ін.] // *Наук. вісник держ. акад. вет. мед. ім. С.З. Гжицького.* – 2005. – Вип. 7, №3. – С. 127–133.

ГИНЕКОЛОГИЧЕСКАЯ ДИСПАНСЕРИЗАЦИЯ КОРОВ-ПЕРВОТЕЛОК

Ревунець А.С., к. вет. н., доцент; Гришук Г.П., к. вет. н., доцент

Житомирский национальный агроэкологический университет, м. Житомир

Аннотация. Представлено результати гінекологічної диспансеризації корів-первородок в зоні Лесостепі Житомирщини. Розроблені та апробовані схеми використання тканевого препарату фетоплацентат і вітамінів. Установлено, що проведення гінекологічної диспансеризації корів-первородок чотири рази в рік з щомісячним контролем стану внутрішніх статевих органів забезпечує своєчасне виявлення гінекологічних захворювань.

Ключевые слова: гінекологічна диспансеризація, стельність, бесплодие, воспроизводительная способность, гінекологічні захворювання, дисфункції матки і яєчників, фетоплацентат, тривітамін.

GYNECOLOGICAL DISPANSERISATION OF FIRST-DELIVERING COWS

Revunets A.S., Grischuk G.P.

Zhitomir National Agroecological University, Zhitomir

Summary. The attention of many researchers is made to changes in the body of females, which are accompanied by infertility. Both temporary and permanent inability of physiologically mature of organism to reproduce descendants inhibits the development of livestock industry and causes significant losses to

farmers. The most effective obstetric and gynecological examinations among the activities aimed at timely detection and elimination of causes of infertility and treatment of sick animals is considered.

According to the results of the obstetric clinical examination 114 heifers 30 days before calving was determined the prognosis of calving, given the age and weight of heifers in the insemination, the method of insemination, the sperm of a bull, feeding, management, metabolism, according to the analysis of the diet and measured the width of the outlet of the pelvis and the distance between the ischial tuberosities. While they found a different degree of development of mammary glands.

In the spring when the clinical examination of 114 first-delivering cows, inseminated during the third or fourth quarter of the previous year, found 38 tve, 9 it is doubtful tve and 67 infertile, of which culled 20 of diseases of internal genital organs and the loss of reproductive ability and milk production.

During the autumn gynecologic clinical examination of 358 first-delivering cows in the three farms was discovered 176 tve, 26 doubtful tve, 156 infertile. Which for similar reasons, 86 culled. It also made mistakes when selecting heifers to replenish stock. In general, when conducted within two years of gynecological clinical examination during the first year of the 472 first-delivering cows determined barren 223 (47,2 per cent), while for the second out of the 540-175 (32,4%), respectively.

In the structure of gynecological diseases as a cause of infertility of cows subinvolution of the uterus (10,8-12%), dysfunction of the ovaries, fallopian tubes and uterus (8,5 – 9,2 %) most often diagnosed.

During the autumn of gynecologic clinical examination was studied 358 first-delivering cows, among which are found 176 tve, 26 questionable enforcement, 156 infertile.

Generalization of the study results suggests that the main cause of detected abnormalities of the genitals, including dysfunctions of the uterus and ovaries in first-delivering cows is the lack of appropriate methods of selection of heifers, the technology of growing heifers, feeding and keeping heifers and to prepare them for calving. We believe that first-delivering cows after calving are also adversely affected the process of lactogenesis and complex restructuring of the endocrine regulation of the function of the uterus, ovaries and breast.

Believe that replenishment of farms of highly productive first-delivering cows need to take care with the selection and selection of heifers, their care and feeding, mating and timely conduct of clinical examination. This whole process must have veterinary support, which is based on gynecological clinical examination.

Key words: gynecological check, pregnancy, infertility, reproductive ability, gynecological diseases, dysfunction of the uterus and ovaries, fetoplacental, tryvitamin.

УДК 636.22/.28.09:618.11:615.9

ПРООКИДАНТНО-АНТИОКСИДАНТНИЙ СТАТУС КОРІВ ЗА ОВАРІОДИСТРОФІЇ

Федоренко С.Я., к. вет. н., доцент⁵

Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків

Анотація. У статті наведені матеріали проведених досліджень, направлені на визначення інтенсивності перекисного окислення ліпідів та стану ферментативного ланцюгу системи антиоксидантного захисту у клінічно здорових корів, що перебували у післяродовому періоді, а також за оваріодистрофії.

Ключові слова: гонадодистрофія, корови, вільно-радикальні окисли, антиоксидантний захист, малоновий діальдегід, каталаза, відновлений глутатіон.

Актуальність проблеми. Ситуативне збільшення концентрації вільнорадикальних окислів (ВРО), в організмі за зниження антиоксидантного захисту (АОЗ) супроводжується розвитком патологічних процесів.

Одним з основних видів враження клітин вільними радикалами є руйнування жирних кислот, що входять до складу клітинних мембран (перекисне окислення ліпідів, або ПОЛ) [1, 5]. Це призводять

⁵ Науковий консультант: д. біол. н., проф. Кошевой В.П.